

End Semester Examination, 2021

Semester - I

Sanskrit

PAPER -105

Full Marks : 40

Time : 2 Hours

(सर्वे प्रश्नाः संस्कृतभाषया देवनागरीलिप्या च सामाधेयाः)

- 1) यथानिर्देशं प्रश्नाः समाधेया -
- क) यथेच्छं प्रश्नद्वयम् उत्तरत । **2×2=4**
- i) कथं शब्दोपदेशः कर्तव्यः ?
- ii) भाष्यस्य किं लक्षणम् ?
- iii) आर्त्विजीनशब्दस्य कोऽर्थः ?
- iv) चत्वारि शृङ्गा इत्यत्र 'चत्वारि' इति पदेन केषां ग्रहणम् ?
- ख) यथाकामं प्रश्नद्वयम् उत्तरत । **2×2=4**
- i) अनुक्रमणी इत्यनेन किं बोध्यते ?
- ii) का नाम मातृकाविद्या ?
- iii) 'Codex' इत्यनेन किं बुध्यते ?
- iv) मातृकाणां वंशतालिका इत्यनेन किं बुध्यते ?
- 2) यथानिर्देशमुत्तरत -
- क) यथाभिलाषं द्वौ समाधत्त **4×4=8**
- i) अथ शब्दानुशासनम् इति व्याख्यात ।

- ii) दुष्टः शब्दः स्वरतो वर्णतो वा
मिथ्याप्रयुक्तो न तमर्थमाह ।
स वाग्वज्रो यजमानं हिनस्ति
यथेन्द्रशत्रुः स्वरतोऽपराधात्
- iii) सिद्धे शब्दार्थसम्बन्धे
- iv) प्रतीतपदार्थको लोको ध्वनिः शब्दः इत्युच्यते ।
- ख) अनुप्रियं द्वौ समाधत्त - **4×2=8**
- i) Archetype (मूलादर्शः)
- ii) Colophon (पुष्पिका)
- iii) Critical Apparatus (संस्कारसाधकोपकरणम्)
- iv) New Catalogus Catalogorum
- 3) यथानिर्देशं समाधेयम् - **8×2=16**
- क) शब्दानुशासनस्य मुख्यप्रयोजनानि विवृणुत ।
- अथवा**
- शब्दो नित्यः कार्यो वेति महाभाष्यानुसारं प्रतिपादयत ।
- ख) मातृकायाः पाठभेदकारणानि आलोचयत ।
- अथवा**
- मातृकायाः संज्ञां वैशिष्ट्यञ्च पर्यालोचयत ।